

Forum
Rozwoju
Lokalnego

Krajowa Polityka Miejska 2030 – samorząd lokalny w jej tworzeniu i wdrażaniu II

Uwarunkowania finansowe rozwoju miast

Jan Maciej Czajkowski

„URUCHOMIENIE ENDOGENNYCH POTENCJAŁÓW WARUNKIEM ROZWOJU MAŁYCH I ŚREDNICH MIAST W POLSCE”

Wałbrzych, fot. Archiwum UM

UWARUNKOWANIA FINANSOWE ROZWOJU MIAST

Budżety miast - trendy zmian: „Aurea prima sata est aetas...”

- **Wydajność źródeł dochodowych**

Malejąca „wydajność” głównych dochodów własnych (PIT, PON), perspektywa dalszych ubytków przy planowanych zmianach w systemie PIT

Szybko rosnące wydatki bieżące, głównie płace i energia => obciążenie budżetu bieżącego

Niedofinansowanie zadań zleconych => dodatkowe obciążenie bieżącej części budżetu

Zmniejszanie poziomu NO => zwiększenie ryzyka utraty płynności finansowej

Rosnąca luka finansowa w edukacji => główna przyczyna spadku poziomu NO

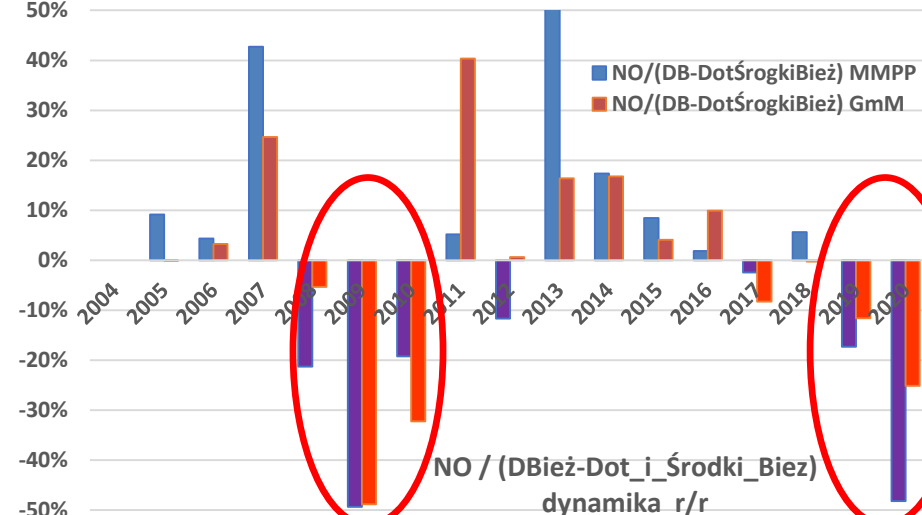
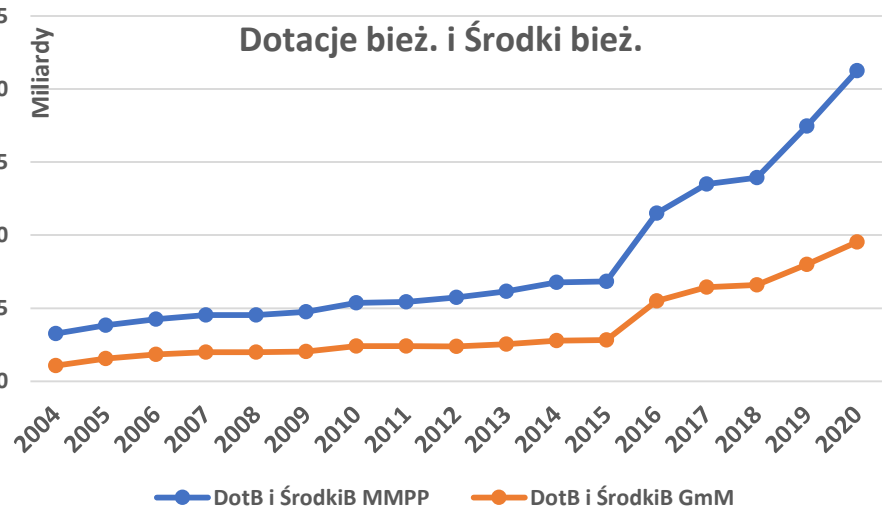
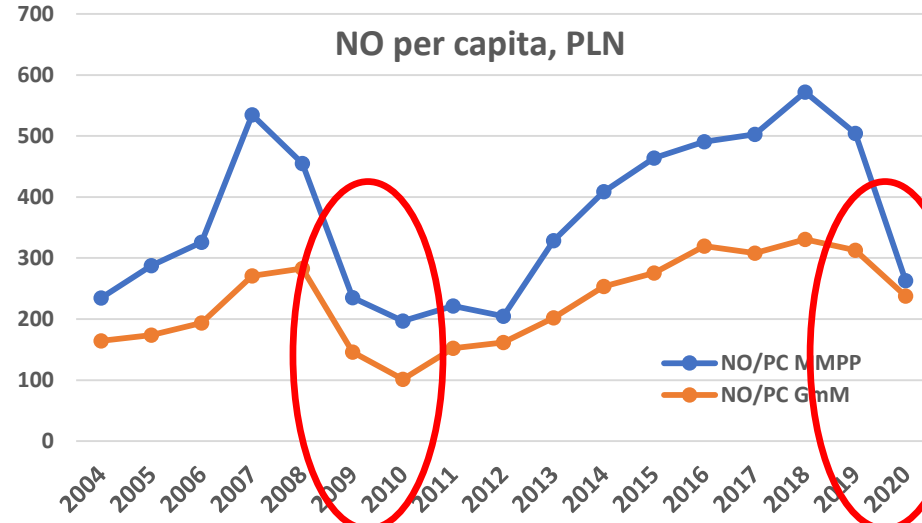
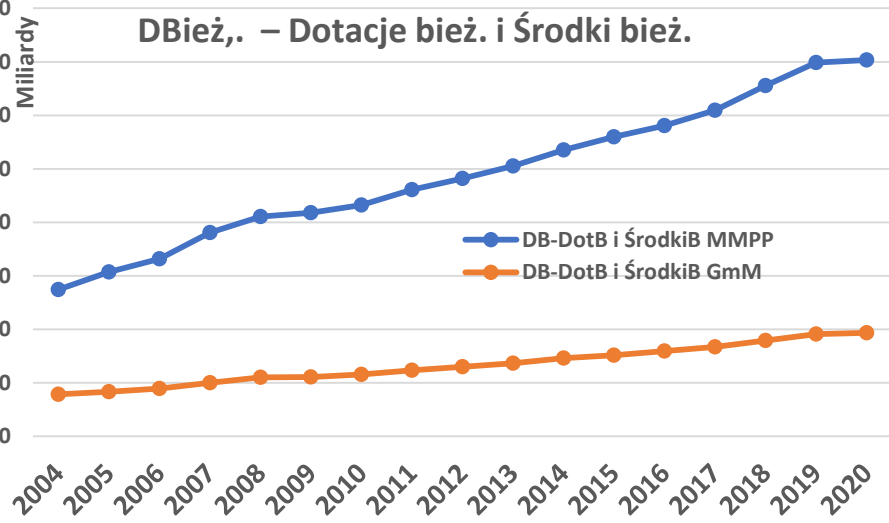
Rolowanie spłat zaciągniętych zobowiązań => wzrost kosztów ich obsługi

- **Samodzielność finansowa**

Malejący udział dochodów własnych, rosnące dotacje i transfery (*RFIL jako „dochód własny”*)

Zmniejszanie się kwot „środków do dyspozycji” w budżetach

Spadek poziomu wydatków na inwestycje, (bez transferów rządowych)

UWARUNKOWANIA FINANSOWE ROZWOJU MIAST

NO – kluczowe znaczenie dla usług bieżących i rozwoju

- Kwota NO = wynik bieżącej części budżetów miast.
- Kwota NO jako zasób finansowy dla nowych zadań bieżących i inwestycji.
- Kwota NO jako „potencjał” spłat zadłużenia
- Kwota NO jako zabezpieczenie ponoszenia przyszłych kosztów utrzymania i eksploatacji realizowanych inwestycji (niezbędne do wydatkowania nawet, gdy inwestycje są realizowane przy wykorzystaniu „środków” z transferów na cele inwestycyjne)
- NO/Dochodów bieżących własnych – jako wskaźnik możliwości spłat długu oraz „bezpieczeństwa” finansowego, zwłaszcza w sytuacji konieczności rolowania spłat długu.
- Stabilny w dłuższym okresie czasu i możliwie wysoki poziom NO/Dochodów bieżących własnych jest gwarancją bezpieczeństwa finansowego miasta, szczególnie w sytuacji zmian zewnętrznych, powodujących nowe ubytki w dochodach czy wzrosty w wydatkach.

UWARUNKOWANIA FINANSOWE ROZWOJU MIAST

Potrzebne zmiany – procedury, informacje

- Poprawa jakości OSR. Wprowadzenie zasady OSR „ex post” dla oceny rzeczywistych skutków regulacji i określenie mechanizmów rekompensaty („case” – oświata)
- rekomendacje OECD, maj 2021 : wzmocnienie roli średniookresowego planowania budżetowego, stopniowe wprowadzanie elementów budżetu zadaniowego, zwiększenie autonomii podatkowej gmin i miast, wzmocnienie i szersze wykorzystanie dialogu rząd – samorząd na forum KWRziST dla poprawy stabilności systemu dochodów samorządów
- Publikowanie przez MF sprawozdań Rb27zz i Rb50 (analogicznie do pozostałych sprawozdań budżetowych), wykazywanie w sprawozdaniach RB50 rzeczywistych wydatków ponoszonych na zadania zlecone
- Wprowadzenie zmian w KB, pozwalających na w pełni przejrzyste przedstawienie informacji o przekazywanych do JST **środkach** i o ich wydatkowaniu (obecnie *planowane zmiany pozwolą na doprecyzowanie tylko ewidencji ich otrzymywania*)

Potrzebne działania – poprawa stabilności i adekwatności budżetów

- Zmniejszenie luki finansowej w oświacie (standardy usług oświatowych i ich finansowania, powiązanie części subwencyjnej z rzeczywistymi kosztami edukacji w miastach, eliminacja ograniczeń, blokujących racjonalizowanie wydatków na oświatę, „inteligentne” wykorzystanie w edukacji możliwości, jakie daje rozwój ICT)
- W dalszej kolejności – standaryzacja usług samorządowych, głównie realizowanych jako zadania zlecone, urealnienie wydatków, niezbędnych do ponoszenia ta te usługi i dostosowanie do nich poziomu dotacji.
- Poprawa wydajności fiskalnej PON. Zwiększenie władztwa podatkowego gmin, docelowo podatek powiązany z atrybutami nieruchomości, wpływającymi na jego wartość, bazujący na pełnej INFORMACJI o nieruchomościach. Pozwoli to m.in. na wprowadzenie strefowanie stawek (z systemowymi atrybutami, obecnie wykorzystywanymi w opłatach adiacenckich), czy na planowanie i naliczanie renty planistycznej.
- Wprowadzenie komunalnej części PIT.
- Docelowo – podjęcie **wspólnych** prac nad analizą i dostosowaniem systemu finansów samorządowych do zmieniających się uwarunkowań społecznych i ekonomicznych w celu zapewnienia stabilnych źródeł finansowania zadań JST. **Ale warto wrócić do rekomendacji Banku Światowego sprzed dwu lat, z tym związanej.**

UWARUNKOWANIA FINANSOWE ROZWOJU MIAST

Podatek od nieruchomości – wielofunkcyjne narzędzie

- **PON to nie tylko źródło bezpośrednich dochodów podatkowych.**
- **Gospodarowanie nieruchomościami.** PON po „modernizacji” będzie podstawowym narzędziem do prowadzenia „inteligentnej” polityki przestrzennej na terenie miasta i racjonalnej gospodarki nieruchomościami. Miejskie zasoby nieruchomości jako „bufor majątkowy”.
- **Przestrzenna polityka podatkowa.** PON oparty o bazy danych/zasoby informacji przestrzennych dot. przestrzeni miasta, z informacjami z wielu źródeł, pozwalającymi na poprawną delimitację stref wartości gruntów na terenie miasta, przy wykorzystaniu metod i algorytmów AI. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na stworzenie systemowego mechanizmu wspierającego optymalne planowanie przestrzenne, oparte o informację i dane, przynoszące wymierne korzyści, nie tylko finansowe, dla miasta i jednocześnie zadowolenie dla jego mieszkańców.
- **Planowania rozwoju** – baza PON, oparta o zasoby informacji przestrzennych pozwala na analizy „ex ante” skutków finansowych projektów planów lokalnych i optymalizację decyzji planistycznych.

Forum
Rozwoju
Lokalnego

Dziękuję za uwagę

Imię i nazwisko Jan Maciej Czajkowski
Funkcja Ekspert ZMP
Organizacja Związek Miast Polskich
e-mail: maciej.czajkowski@zmp.poznan.pl

Kępno, fot. Archiwum UM